

**MÉS SOBRE EL RETAULE DE PEDRA
DE MONTBLANC (s. XIV)**

JAUME FELIP SÁNCHEZ - JOSÉ SÁNCHEZ REAL

Recentment s'ha publicat un article (E. LIAÑO MARTÍNEZ. *Guillem Timor, un artista de Montblanc en el siglo XIV*. «Quaderns d'Història Contemporània», Tarragona 1991, pàgs. 273-293) en el qual, sota el nom de Guillem Timor, a qui ningú no ha atribuït seriosament l'autoria del retaule de pedra de Montblanc, es parla del retaule de S. Bernat i S. Bernabé i se li dedica més de la meitat del text, amb la finalitat de rebutjar la proposta que es va fer en referència a la identitat de l'artista i les nostres conclusions que, ara ja fa un temps, foren donades a conèixer (J. FELIP SÁNCHEZ i J. SÁNCHEZ REAL. *El autor del retablo de Montblanc*. «Diari de Tarragona», 30 de setembre del 1990 i J. FELIP SÁNCHEZ i J. SÁNCHEZ REAL. *Reinard Fonoll, escultor en Tarragona*. «Diari de Tarragona», 31 d'octubre del 1990).

Com que un cop trobada la font i feta pública la seva existència és molt fàcil anar-hi a cercar aigua, l'autora, que malgrat les repetides ocasions en què ha tractat del retaule de Montblanc no indica que hagués fixat la seva atenció als signes que apareixen a la part baixa de la predel·la, passa ara a fer-ne una minuciosa descripció (que al seu moment caldrà comentar), i s'atura fins i tot a dibuixar els signes trobats per nosaltres, discutint la nostra interpretació —explicada en termes generals amb finalitat divulgativa—, sense donar temps ni esperar que el nostre treball, anunciat al seu moment, redactat amb calma i solidesa, pugui sortir a la llum. Aquesta pressa o precipitació és possible que fos la mateixa que va fer que atribuís a la família Alanyà el retaule que en realitat costejà en Jaume Marçal, com mostra clarament l'heràldica del donant [J. SÁNCHEZ REAL. *Jaime Marçal y Santa Maria de Montblanc*. «Butlletí Arqueològic» (Tarragona) V, 3 (1981) 7-12. En aquest article ja es parlà de l'existència, al retaule, d'unes lletres i del seu possible valor per a identificar l'artista].

Fent referència als signes, indica E. Liaño:

«... el artista que realizó el retablo de Montblanc ... se limitó a epigrafiar cuatro signos, algunos de los cuales no son muy perfectos ni se hallan en buen estado de conservación. La lectura correcta es en estos momentos casi imposible. Sólo dos de estos signos parecen verse con claridad. El segundo, una D, y el cuarto, una R. Tal vez el primero sea una E, mientras el tercero es el más dañado. Ambos resultan dudosos».

I s'adreça al lector en una nota a peu de pàgina, que tot seguit remet a una altra, i aqueixa també, altre cop, remet a una tercera (la més àmplia de les vint-i-nou de l'article, on som reunits nou autors; és una forma de citar, inconcreta i difosa, ignorant, a més, l'article publicat el 1981 —citats més amunt— sobre Jaume Marçal, que modificà completament allò que fins aleshores havia mantingut l'autora).

La lectura correcta d'una inscripció gòtica té les seves dificultats [J. SÁNCHEZ REAL. *Las inscripciones funerarias de la Serra de Montblanc*. «Butlletí Arqueològic» (Tarragona) V, 2 (1980) 133-139; J. FELIP SÁNCHEZ. *La inscripció fundacional de l'església de Sant Miquel de l'Espluga de Francolí*. «Butlletí de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi» (Barcelona) III (1989) 41-44].

ERRORS DE METODOLOGIA I DE LECTURA

Independentment que la identificació dels signes-lletres que nosaltres proposem sigui la correcta, detall del qual oportunament parlarem, cal cridar l'atenció respecte a una fallada metodològica que es produeix sempre que es rebutja una hipòtesi amb una certa consistència, sense presentar-ne una altra que expliqui la realitat de l'existència d'uns fets, admetent però, la identificació dels signes com a lletres. Amb la nostra identificació, les lletres poden dir quelcom. Què diuen les lletres de la lectura d'E. Liaño?

L'article sobre Guillem Timor que motiva aquest escrit, reproduïx uns documents; un, publicat ja per J. Pie i un altre de l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona, amb errors en la seva lectura i transcripció: *textitor* per *textore*, *quodam* per *quendam*, *cuiuslibet* per *qualibet*, *papirei* *monstratam* per *papiri mostram*, *sacristam* per *sacristiam*, *pro ut* per *prouit*, *pro*

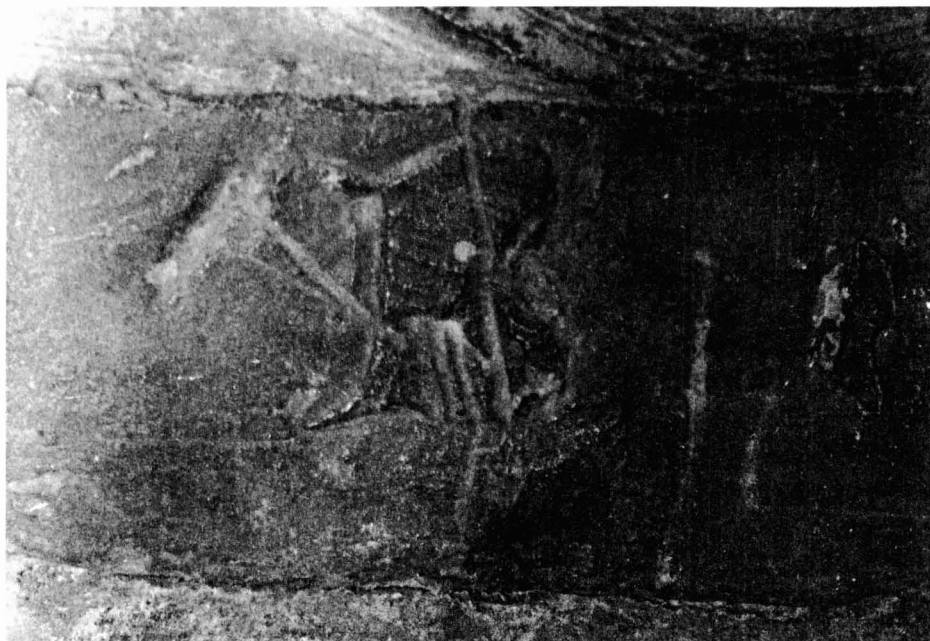

Fig. 1. Símbol-letra R.

Fig. 2. Símbol-letra E.

Fig. 3. Símbol-letra N.

Fig. 4. Símbol-letra F.

tali per *tali*, *Cm* per *centum*, *sint* per *sunt*, *modo* per *boni*, *quiscumque* per *quisque*, i altres menys importants.

Hi ha però una altra qüestió més seriosa: l'errònia datació dels documents: Al primer, se li dóna la data de l'any 1345, quan hauria de ser datat el 1346, i el segon, datat el 22 de febrer del 1346, calia haver-lo datat el 23 de febrer del 1347, ja que els anys datats per l'Encarnació de Jesucrist passaren el 1350 a datar-se per la Nativitat, i com que aquesta cronologia correspon a l'actual és la que ha de romandre.

CONCLUSIONS

La nostra hipòtesi sobre l'autoria del retaule de pedra de Montblanc continua amb tota la seva validesa, tot esperant la publicació de l'estudi definitiu, ja anunciat, en el qual s'hauran de revisar recents treballs, com l'ara analitzat, en tota la seva dimensió.